
ПОГЛЕДИ

Чланак примљен 1. октобра 2025.
Чланак прихваћен 1. новембра 2025.

Критички поглед

UDK: 78.091.4(497.11)"2025"(049.32)
78.071.1:929(049.32)
DOI: 10.5937/newso2566119P

Зорица Премате*

Радио Телевизија Србије
Радио Београд 2

НЕМА ШИРИ ДОМЕТ – НИЈЕ ПОДРЖАНО поводом 34. међународне трибине композитора у Београду (27. септембар – 7. октобар 2025. године)

Апстракт: Опстанак нашег јединог фестивала савремене музике, Међународне трибине композитора, ове године је био угрожен одлуком Министарства културе Србије да не подржи, финансијски и организационо, 34. издање ове манифестације. Тако је доведен у питање већ дефинисан изглед Фестивала који се одвија у знаку јубилеја његовог оснивача, 80-годишњице Удружења композитора Србије. Чланак приказује изведена дела која је одабрала и поставила на концертне програме селекторка Татјана Милошевић Мијановић.

Кључне речи: Међународна трибина композитора, најновија српска и светска музика, концертни програми, аутори и њихова дела, непростајање

Из апела који су маја 1992. године потписали учесници Прве међународне трибине композитора:

Не пристајемо на изолацију која значи крај сваке наше културе! Одбијамо да примитивни и агресивни дух лажних митова репрезентује нашу традицију, културу и стваралаштво! [...] Желимо да трибина композитора буде један од покушаја стварања основе за окупљање, стваралачко прожимање и сарадњу људи посвећених музичкој уметности која не познаје границе.

Из одговора који је организатор Међународне трибине композитора, Удружење композитора Србије, септембра 2025, добио од Комисије за расподелу средстава Министарства за културу Републике Србије:

---

* Ауторкина контакт адреса: premate@gmail.com

Премда фестивал посвећен савременој музици Трибина композитора има дугу традицију, процењено је да је програм намењен веома уском кругу публике, те да нема шири домет у нашој средини. Комисија је оценила да је могуће реализовати овогодишње издање ослањањем на подршку других сталних извора финансирања. Није подржано...

А између тог маја 1992. и тог септембра 2025. протекло је 33 Фестивала за које је држава – будући да су они наша ј е д и н а смотра савремене домаће уметничке музике! – редовно сматрала да је неопходан као важан део елитне културе којом се једна земља не обраћа само својим грађанима, већ и целом свету. Да се подичи својим композиторима и њиховим најновијим достигнућима.

Као да је, после 33 године, она иста држава из 1992. казнила своје „непослушне” композиторе и њихово удружење за онај давни апел побуне против надолазећег рушилачког примитивизма који је, ето, најзад стигао и у Министарство културе.

Стигао јесте, лажни митови су завладали, агресија је постала део свакодневице, примитивизам гради јавни простор, али музика је као вода: што се више притиска и гуши – то више путева налази да избије. Препуне сале Коларчеве задужбине на отварању и Београдске филхармоније на затварању 34. међународне трибине композитора показале су управо то. Публика, ствараоци и уметници-извођачи поново су се, баш као 1992. године, ујединили у намери да препусте ресорно министарство сопственој надрикултури.

* * *

Ове године, када Удружење композитора Србије обележава 80 година од оснивања, Трибина је имала чак 13 концертних вечери! Осим Коларчеве задужбине (отварање, 27. септембар), сале Београдске филхармоније (3. и 7. октобар, затварање), галерије АРТГЕТ (30. септембар, два концерта), Студија 6 Радио Београда (1. и 2. октобар), сале УКС (28. септембар), на располагању Фестивала били су и Катедра Блажене дјевице Марије (4. октобар), легат „Јосип Славенски” (5. октобар), као и новооткривени концертни простори који су се показали као сасвим одговарајући својој новој намени: Музеј науке и технике (29. септембар) и сала Чешког центра (6. октобар, два концерта). Изведено је укупно 57 композиција.

Треба напоменути да се у опусу Фестивала оправдано нашло и неколико концерата који су били изван стриктног програмског менија, добродошли додаци којима је обележена 80. годишњица живота Милана Михајловића (1. октобар, Студио 6 Радио Београда, ауторско вече камерне музике); скренута пажња на развој српске електронске музике од средине 80-их до данас (2. октобар, Студио 6 Радио Београда, избор композиција Владана Радовановића, Срђана Хофмана, Ане Ђатовић, Маје Боснић и Владимира Кораћа); приказано мање познато стваралаштво за децу Лудмиле Фрајт (6. октобар, Чешки центар, дечији хорови), или се концертно представили добитници награде УКС „Александар Павловић” за претходну годину (сала УКС, 28. септембар, уметници Марија Тимотијевић и Ирена Пејоска).

Селекторка Трибине, композиторка Татјана Милошевић Мијановић, у пуној креативности и вештини је осмислила један од најбољих Фестивала последњих година са чак тринаест концертних догађања, од којих је њих девет приказало њен избор, организован у програме према извођачком саставу остварења пристиглих на конкурс Удружења композитора Србије. У том смислу је као спектакл савремене домаће музике звучало отварање Трибине, са селекцијом дела за хор и оркестар, а била су ту и у нас ретко извођена остварења савремених светских аутора за оргуље, увек атрактивне

композиције за камерни звук и електронику, као и концерт посвећен контрабасу у окружењу гудачког ансамбла, којим је Фестивал затворен.

Трибина је и ове године била одговарајући полигон за доделу највећих награда Удружења композитора Србије (које су, поменутом одлуком ресорног министарства, остале без свог – и иначе симболично! – финансијског ‘еквивалента’): „Стеван Мокрањац” (Милица Ђорђевић за оркестарско дело *Мали свитац између два трептаја*); „Павле Стефановић” (музиколог Ксенија Стевановић, за есеј „Аудио-визуелна композиција *Вода* Владимира Кораћа – *Nomen est omen*”,¹ објављен у српској верзији *Интернационалног часописа за музику Нови звук*) и „Александар Павловић” (музички уметници Слободан Герић, Никола Пековић, Ката Стојановић и Јасмина Јанковић). Такође, издвојен је кутак Трибине и за промоцију монографије о Фонду за културна давања Сокоја *Мотор музичког живота Србије*, аутора Стефана Цветковића.

Традиционално су, као и претходних Фестивала, посебно хваљени музички уметници који су произнели све концерте. У том смислу, Трибина је током година „одгајила” неколико изврских ансамбала и више истакнутих инструменталиста који се увек враћају „свом” фестивалу. Понекад је то временско растојање велико, као у случају Београдског гудачког оркестра „Душан Сковран”; понекад је кратко, као у случају Симфонијског оркестра Радио-телевизије Србије (СО РТС), који је једини поуздани носилац пуног оркестарског звука Фестивала; а понекад тог растојања и нема, као што потврђује Ансамбл за нову музику „Градилиште”, дводеценијска окосница Трибине, чији је концерт увек један од врхунаца ове смотре, и садржином и извођењем. Из овог се ансамбла често издвајају мањи камерни састави (овог пута квинтет Четири гудача). Овогодишњој Трибини непроцењив уметнички значај дали су и бројни музичари-појединци, диригенти Олга Бисерчић, Раде Пејчић и Срђан Сретеновић, оргуљашница Маја Смиљанић-Радић, а поготово четворица контрабасиста који су задивили вештином и изражајношћу: Зоран Марковић, Слободан Герић, Фахрудин Стројил и Љубинко Лазић. Поуздани Владимир Кораћ је био контролор рачунара у многим делима за електронику и инструменте, као и виолинисткиње Мирјана Нешковић, Јелена Димитријевић и Душица Младеновић, харфисткиње Милена Станишић и Ивана Павловић, флаутисткиња Стана Крстајић, обоисткиња Ивана Дакић, кларинетисти Вељко Кленковски и Илона Јанович, пијанисткиње Бојана Димковић и Неда Хофман Сретеновић...

Тридесет четврта међународна трибина композитора отворена је великим концертном у Коларчевој задужбини, када је свечано обележен и осамдесети рођендан Удружења композитора Србије, а са програмом селекције домаћих дела за хор и оркестар. Хор и Симфонијски оркестар РТС узорно је спремила и чврстом руком водила Олга Бисерчић, која је већ више пута била поуздан тумач савремене домаће музике. Изведена су дела неколико генерација аутора, разноврсна и већином постмодерно-еклектички пријемчива. Композитори су се углавном ослањали на домаћу традицију ораторијске музике из периода југословенског социјалистичког модернизма и/или академизма и нису се много бавили истраживањем звука, односом између музике и текста, а поготово везама између вокалног и инструменталог дела партитуре, где је упадљиво недостајала контрапунктска фактура. Сензибилисани на трагичне и херојске садржаје (и њихове канонизоване стереотипе), они су им се углавном обраћали са

¹ <https://www.ojs.newsound.org.rs/index.php/NS/article/view/171/281>

прегрејаном емоцијом и експлицитном романтизацијом/натурализацијом музичке беседе.

Млади Игор Андрић је свој ораторијум *Уснула тисма* био наменио извођењу на „Великом школском часу” у Крагујевцу (овога пута слушали смо га у скраћеној верзији), па отуда и трагика, узвишеност и патетика његовог иначе зрело конципираног звука који се ослања на ораторијска дела Љубице Марић и Игора Стравинског. Узбудљиво, покатад наметљиво, традиционално у концепту и контексту, ово остварење је поново призвало давна времена када су композитори писали пригодне ораторијуме у спомен на жртве фашизма. Тако и приличи „Великом школском часу”, јер се тако нешто и очекује.

Драгана Јовановић је у својој композицији *Мала од вртешке* такође истакла антиратни садржај (стихови Александра Миланковића), али из необичне визуре претапања погледа одраслог и детета, односно, музичког говора који меша академску озбиљност и инфантилност. Одатле у овој музици општа места (силабично рецитоване хора као разбрајалица, узвишени тренуци форсиране емоције уз ударалке које сигнализирају пуцњеве...), а њима насупрот стоје меке оазе лирике и чак један минијатурни цитат из познатог евергрин Горана Бреговића, музичка гримаса пласирана да каприциозно замути означитеље пре завршетка композиције.

Дело *V.R. Ibi coram oculis nostris* Зорана Комадине такође је програмски оријентисано против насиља и злочина у савременом свету, а ослања се на ауторов избор неколико најистакнутијих стихова из латинског и православног богослужења. Ово остварење користи академски схваћен бревијар техничких поступака и уобичајених гестова „канонске” ораторијске музике 20. века и сирово призива трагику данашњег света уз помоћ тог већ потрошеног вокабулара где чак промакне и ‘излизана’ секвенца *Dies irae*.

Једно од два остварења која су свежином и неконвенционалним приступом обележила ово вече било је дело *Миље* Бранке Поповић. Потпуно на линији њеног личног стила, оно је приказало како се једна изграђена поетика огледа у великом вокално-инструменталном саставу који ауторки и није много близак. Дело почива на неколико Башових хаику-стихова и указује на рефлексивни приступ и лирску истанчаност композиционих захвата, колико једноставних, толико и необичних и ауторски суверених. Велики извођачки апарат коришћен је штедљиво, колоритно и прегледно, уз добро пласиране и никад претеране деликатности, са контролисаним тутијем. Ова музика је свој семантички распон пронашла у звуковима природе, у хујању ветра на стењу и еху једног робустног предела где су се хорски гласови у свом рецитовану текста стопили са инструментима и постали шум. Интима великог формата.

Дело *Бег голубова из палате* припадника најмлађе генерације наших стваралаца, Дамјана Јовичина, комбиновало је стихове Миње Јовичин и приступ чувеног америчког постмодерног аутора кратке прозе Доналда Бартелмеа (Donald Barthelme) и то тако што је композитор прихватио његов надреалистичан и пародичан израз, фрагментарност говора и форме и игру са означитељима која иде ка апсурду. Тако је настала светла и ведра музика која се најчешће пародијски обраћала стилу Филипа Гласа (Philip Glass) и његовим композиционо-техничким поступцима, али у једној потпуно самосвојној атмосфери играња „гласизмима” (трепераве фигурације, репетитивност фразе, у оркестру наглашени виолина, клавир и харфа) и тековинама француског ораторијског неокласицизма. Духовитост на ивици провалије озбиљности.

За разлику од ове ауторски снажне композиције, Милорад Маринковић нам је приредио „сећање” на свог професора, Рајка Максимовића, и његову академски узвишену ораторијску музику. *Химна* на стихове Милоша Црњанског звучала је, ипак, претерано еклектично, нападно, па и неукусно. Превише драме, кукања и екстазе по јединици музичког времена.

Други концерт Међународне трибине композитора (29. септембар) одвео је публику Фестивала у предивни, акустички савршени амбијент Музеја науке и технике где су била представљена дела за мале инструменталне саставе. Акордеонисткиња Марија Ратков глатко је одсвирала репетитивну и питку етиду *Against the Shapes* Канађанина Тома Лашанса (Tom Lachance), а виолинисткиње Катарина Ковачевски и Корнелија Стаменковић потрудиле су се око херметичне композиције *Relation* Израелке Рут Алон (Ruth Alon). Милош Раичковић, са својим једноставним идејама и техничким решењима, овога пута преплео је музичка знамења Србије и Јапана, игру коло и тонску боју инструмента шамизена, па је тако настало нежно, топло и духовито *Коло јапанско* за харфу и гитару. У области милозвучја остала је и Светлана Максимовић са једном од својих најуспелијих композиција, *Зачарано*, где је суптилно водила једноставне лирске токове три линије, уз један често присутан мотив који је „зачаравао” атмосферу сна, а остварили су је изврсни Каролине Бетер на блокфлаути, Стана Крстајић на флаути и Предраг Недељковић на кларинету.

Крај вечери припао је Наташи Богојевић која се уз помоћ Адриане Спасојевић и гудачког квартета „Маслачак”, а на свој суверен постмодеран начин, присетила прве познате композиторке из историје музике, у остварењу *Касија* за сопран и гудачки квартет. Свако дело ове ауторке поседује упадљиву личну перспективу у односу на ванмузичку тематику коју и артикулише као да је реч о поезији, о снажној метафори. Зато је за њу „мање заправо више”, па су и у овом случају суптилна звучања и преплети инструмената и соло-гласа вођени деликатно, контролисано, лирски поетично, увек са оним драгоценим „вишком” поетског смисла који увезује савремени звук и судбину Касије, византијске композиторке из IX века. Том утиску допринела је и чињеница да деоница гласа нема текст, већ вокализе (византијске јубилусе?), али и друге, нетрадиционалне начине вокализације (шиштање и режање као вечни симптом осујећене уметнице?), што је у укупном резултату, а подржано ненаметљивим квартетом гудача (исон?), дало необичну, а у нас тако ретку појаву: да звучи духовно, а не богомољачки.

Концертна презентација музике за мале инструменталне саставе настављена је у галерији АРТГЕТ Културног центра Београда (30. септембар). Том приликом чули смо нежну, духовиту и дијатонску, репетитивну творевину *Cloudspotting* за виолину (Душан Панајотовић) и клавир (Бојана Димковић) Андрије Андрића, као концептуално обраћање овог аутора зен атмосферама Арва Перта (Arvo Paart) и пандан смиреном бескрају озвученом тинтинабулима. Ана Казимић је приложила композицију за контрабас (Љубинко Лазић) и клавир (Бојана Димковић) *Contraforte*, веома ‘распричану’ и нападно виртуозну, али без неког другог смисла осим набујале нарације као такве. Матеја Николић је у свом делу *Inharmonic Refractions* за клавир (Димитрије Николић) приказао властиту фасцинацију једном физичком ситуацијом у аликвотном низу – инхармонијом – и потрудио се да овај његов експеримент и буквално региструје публика. Но, то је могуће једино у фортисимо динамици и са јаким педалом, па смо се сусрели са врло агресивним и дисхармоничним звуком без естетског оправдања.

Вељко Ненадић је извођење своја *Два става* за две виолине (Мирјана Нешковић, Јелена Димитријевић) и клавир (Вељко Ненадић) чврсто држао у властитим

спретним рукама и тако додао лични свирачки брио и харизму овој упечатљивој и надахнутој музици. Без обзира на то што је композиција „класична”, у њој је све савремено, а контрастно суочавање лирике и драме, које захвата целу материју дела, довољно је пуно ентузијазма и узбудљиво да одржи високу тензију до самог краја. То се поготово односи на други став, „Перпетуум мобиле”, који пролеће у једном даху на крилима инвенције, сјаја, духовитости и постмодерног каламбура означитеља.

Чини се да Светлани Савић највише прија пробрана савремена домаћа поезија коју на свој суптилан и јединствен начин поверава женском гласу. Овога пута чули смо *Ноћне песме* за глас (Мина Ковач Марковић) и клавир (Душан Марковић) а на стихове Јелене Маринков. Питање усамљености, несхваћености, зебње и меланхолије ауторка је одавно сместила у саму срж свог стила где се максимум ефекта добија из минимума средстава: из лапидарног говора музике, из прозирне и једноставне фактуре, краткоће исказа, из моћи једног јединог добро пласираног звучног геста. Тужно, смирено ‘угланцано’ господство.

Мађарски композитор Балаж Кечкеш (Balasz Kecskes) је својим *Багателама* за виолончело и клавир (Ђорђе Милошевић, Бојана Димковић) остварио узбудљив и занимљив завршетак концерта управо захваљујући инвентивном постмодерном угледању и парафразирању у односу на велике сенке Беле Бартока (Béla Bartók) и европског неокласицизма, а на малом простору који пружа формација нанизаних минијатура.

У Студију 6 Радио Београда (2. октобар) одржана је већ поменута ретроспектива електронске музике у Србији где су приказана дела њених пионира, Владана Радовановића и Срђана Хофмана, као и младе генерације, Ане Ђатовић, *Простор који се не може мислити* и Маје Боснић, *there is not nothing.sgs*. Вече је суверено завршено остварењем *Orontea MIX* Владимира Кораћа, једног од најбољих композитора своје генерације, који се креативно позабавио снимком опере *Оронтеа* Антонија Честија (Antonio Cesti) и припремио звук пун ефеката са старих плоча: пуцкетања, крцакања, разних тихих шума и дисторзија. Сам музички садржај опере је сведен на материјал и грађу, скоро потпуно је ‘уништен’ и дигитално обрађен, па само на пар места просијава као из дубоке воде времена у коју је свет зароњен, као неки драгоцен артефакт. Доказ да електронска музика може имати наратив, поетски смисао и дејство.

Концерт електроакустичке музике одржан је у Сали Београдске филхармоније (3. октобар), а свирали су чланови ансамбла „Градилиште” којим је руководио Срђан Сретеновић. Са те вечери остаће утисак о делу Предрага Милојковића *Voices No.1* за виола, два мала гонга и чајмс (Милорад Балић) које је у неравном и испуцалом огледалу приказивало одблесак неког измаштаног тибетанског ритуала. Камил Гшегорш Полак (Kamil Grzegorz Polak) из Пољске је у свом узбудљивом остварењу *Ocean Dandelion* и удружио и супротставио обоу и живу електронику тако да су компјутерски ефекти и звук (Владимир Кораћ) изобличавали, умножавали и продуживали једноставну линију обое (Сања Ромић) па смо слушали једну необичну обоу на дигиталним стероидима. Талија Амар (Talia Amar) (Израел) је компоновала амбијентално и не много упечатљиво остварење *Labyrinth* за групу инструмената и живу електронику, а Иван Божичевић је написао дело *Rig Veda X.129:4* за баскларинет (изврсна Илона Јанович) и електронику (Владимир Кораћ) где као да је тема за уметничку елаборацију било супротстављање дијатонске (!) електронике и драматичног и набуситог баскларинета, а све инспирисано стиховима „Химне стварања” из *Ригведе*.

Милош Заткалик је на ову Трибину послао композицију *Еволуција чудовишта* за нонет. Тема ауторовог размишљања била је појава „механичког чудовишта”, односно, питање механичког/механицистичког које постаје чудовиштво/чудовишно у музици. Било је то, за аутора, и питање статичности и динамичности музичког тока, па су се у прогресији моментума и стазиса та два стања смењивала да би, ка крају дела, механички груби пулс, у налету театрализације, прожео фактуру до врхунца таласа експресије, а потом се цела та брбљива механичка распричаност расула и осула у тихи завршетак-нестанак.

Матео Марија Салво (Matteo Maria Salvo) из Италије, аутор је духовите и сјајно осмишљене *Promenade electronique* за пет инструмената и електронику (В. Кораћ) која слави радост играња са звуком као мозаик свега и свачега, као ведру буку, ентропију музике. У сенци је остало остварење Грка Костаса Зисимопулоса (Kostas Zisimopoulos) *Nusa* за пет инструмената, које се на прилично баналан начин и са неколико експлицитних тонских слика бави пре-аркадијским пределом у којем је одгајан Дионис, бог познат по томе што је два пута умро и био васкрснут. Жерсон Батишта (Gerson Batista) из Португалије, написао је *Superimposable* за необичан састав (флаута, гитара, клавир, ударалке) и електронику (Владимир Кораћ) као комбинацију класично добијеног, дигиталног и компјутерски дорађеног звука. Било је то још једно претенциозно дело на тему човечанства, постојања, места човека у свемиру и његове крхке смртности.

Нову музику за оргуље (катедрала Блажене дјевице Марије, 4. октобар) представила је Маја Смиљанић-Радић са својом студентском класом (Вељко Ненадић, Симонида Атанасковић). Изведена су савремена дела аутора из земаља у којима је компоновање за оргуље вековна традиција (Лео Лобрев / Leonids Lobrevs, Фридрих Јекер / Friedrich Jaecker, Брајан Ендрју Инглис / Brian Andrew Inglis, Жоао Педро Оливеира / Joao Pedro Oliveira, Карлота Ферари / Carlotta Ferrari), различита по изразу који је, можда и због те традиције, био постмодернистички, обзиран према укупном звуку моћног инструмента, али и релативно инвентиван, а понегде и духовит у односу на прогамност назначену у наслову: од тонске слике поларне светлости (Летонац Лобревс), преко савременог обраћања хришћанским мотивима (Немац Јекер), или, пак, преко њихове еклектичке елаборације (Британац Инглис); потом експериментисања са формом и њеним најситнијим елементима (Португалац Оливеира), па до читаве поеме на тему „Орканских висова” (Италијанка Ферари). Нажалост, нико од домаћих аутора није послао на конкурс Удружења композитора ниједно дело за оргуље, па је изостала прилика за поређење. Но, треба одати признање Маји Смиљанић-Радић за њен повратак Трибини и понадати се да ће следећи пут на прелепим и моћним оргуљама београдске катедрале са својим студентима свирати и домаћу музику.

У сали легата „Славенски” (5. октобар), на програму је била музика за соло инструменте или за инструментални дуо. Вече су започела непретенциозна *Три комада* за кларинет соло доајена Анте Гргина (извођач Вељко Кленковски), а потом је одлични Миодраг Ђорђевић одсвирао *Хоризонталу* за хармонику младе Олге Јанковић, дело посвећено прилично формализованом и форсираном истраживању звучања у орбити друге (пост)модерне. Уследила је композиција *qubits of blue* Марка Весића, за флауту (одлична Јелена Шаренац Шпановић), нејасних ауторових идеја а експлицитних поступака, а потом и *Toque a Eshu Elegua* Кубанца Луиса Франца Агуира (Louis Franz Aguirre) за обоу соло (изврсна Ивана Дакић), који је у овој минијатури приказао велико познавање проширених техника свирања обое.

Петер Дурко (Peter Durko) из Мађарске је компоновао еклектично дело *Landscape and Reminiscence* за контрабас (Филип Докљанов), а Виктор Арул (Victor Arul) из САД је написао *Nonmeagre* за соло-фагот (Горан Маринковић) као развучену музичку нарацију на тему некаквог сукоба апстрактне јединке и околине, располажући познатим академским средствима. Џефри Гордон (Geoffrey Gordon) из САД је на конкурс УКС послао *Jeux de Creation* за харфу (Ивана Павловић) и музичким језиком и средствима одао почаст француској музици од пре стотину година. Ово обимно и претенциозно остварење као да је имало циљ да исцрпи све начине на које савремени харфиста може да користи овај инструмент, па је и успело у томе.

Вече је завршила композиција Драшка Аџића *Дринд, буколика и транс* за две виолине (Мирјана Нешковић и Јелена Димитријевић), као упадљиви врхунац концерта. Аутор се обратио влашкој музици за инспирацију и угледање, али са укусом и контролом, више као призивање старог фолклорног контраста певање/играње, које је у ауторској интерпретацији добило енергетски буст као натпевавање/надигравање. Формално осмишљена као низање разноврсних минијатура, ова инвентивна дуодрама је приказала шта све могу две надахнуте виолине, на неком влашком весељу или на неком концерту уметничке музике.

У сали Чешког центра окупила се, претпоследњег дана Трибине (6. октобар), публика за звук гудачког квартета, а скоро цео програм изнела је формација „Квартет 4 гудача” (Д. Панајотовић, П. Живадиновић, В. Поповић и С. Сретеновић). Овај ансамбл је извео композиције Фарука Мехића из Босне (помало самодопадни и просечни *Mosaic III*, оп. 20); Теодоре Степанчић (неизразита суптилна музика у постмодерном стању *Колманово дело*); Петре Страховник из Словеније (музика као метафора и метонимија свог наслова *Attack!*); Карла Шимела (Carl Schimmel) из САД (тонске слике и савремени композициони поступци на трагу садржаја иза наслова, *Two poems of James Tate*); Дарија Арђентезија (Dario Argentesi) из Италије (поетично и упечатљиво музичко повезивање звучних традиција Јапана и Европе у квартету *Hagaki*) и Метјуа Лама (Matthew Lam) из Хонг Конга, који се традиционално, систематично и прегледно позабавио експерименталном идејом о границама звучања/звучности гудачког квартета у дугачком делу *Peculiar Voices*, док је Канађанин Вилин Вајтинг (Wyllin Whiting) написао *Two Pieces*, такође обимну композицију која испитује домете и могућности пост-постмодернизма.

Селекторка Трибине, Татјана Милошевић-Мијановић мудро је за завршетак овог концерта оставила *Псалам* Југа Марковића, за глас (Милена Дамњановић, сопран) и инструментални ансамбл (М. Ненадовић, флаута, В. Кленковски, кларинет, М. Балић, цимбал и Д. Крсмановић, виолончело, С. Сретеновић, диригент). Овај аутор већ неколико година потврђује да је у властитом креативном зениту и да је избрушио јединствен стил и поетику која је укрстила постмодерну поетику вишеструког означавања и најсавременија сонористичка трагања. Одабрани стихови из две песме Ингеборг Бахман (Ingeborg Bachmann) остварили су чудесно сагласје са музиком која их је више окруживала и подржавала него произносила, будући да је вокални парт био хотимично потпуно једноставан и звучно „маргинализован”. Овај диптих протекао је у полугласју композиционо-техничке схеме где се, кроз понављање једноставне дијатонске структуре она полако нагриза дисонанцом, а уз необично, „ранобарокно штимовано” звучање ансамбла. Друга песма је сачињена од „фантастичног брбљања” флауте, кларинета и цимбала који, тек при завршетку, изазову певачицу да се огласи, преузме и заврши композицију.

Овогодишња Међународна трибина композитора завршена је концертом у препуној Сали Београдске филхармоније (7. октобар), који је спретно спојио доделе поменутих награда УКС („Павле Стефановић” и „Александар Павловић”), обележаваће 75 година од рођења композитора Зорана Ерића и представљаће најновијих композиција за контрабас и гудачки ансамбл.

Био је то један од најуспешнијих концерата овогодишњег фестивала, па би га требало посебно приказати, као што је био случај и са вечери отварања. Инвентивно спајање одличних композиција и изврсних контрабасиста-солиста (Зоран Марковић, Слободан Герић, Љубинко Лазић, Фахрудин Стројил), са Ерићевим старим сарадником – који је његова дела, пре три-четири деценије, свирао свуда по свету – Београдским гудачким оркестром „Душан Сковран” (диригент Раде Пејчић), био је потез којим је „ерићевски” ненаметљиво меко и духовито Трибином прохујао поетски легат овог великог композитора. Након његовог дела за контрабас и гудачки квартет из 2009. *Blues & Rhythm* (Ф. Стројил) које је отворило концерт, уследила су остварења Ерићевих колега и бивших студената. Владимир Тошић је, у свом канонизованом стилу – који је одавно из минимализма прешао у неку верзију нове једноставности – представио *Altos* за контрабас и гудаче (Ф. Стројил).

Лазар Ђорђевић је написао озбиљно и опширно концертантно дело (*R*)*evolution*, које од солисте захтева велики технички дијапазон нетрадиционалног свирања и виртуозну технику. Слушали смо активну, енергичну и разнобојну музику разбарушену од „борбе” контрабаса и гудачког ансамбла, стални динамизам згушњавања и разређивања фактуре, сјајне, драматичне, језиве ефекте, читав ватромет жестине уз мала одморишта гран пауза и уз острва каденционих сола.

Татјана Милошевић Мијановић је у *Осам осећајних фрагмената* понудила амалгам „кончертина” и мозаика типа свите, где су одломци имали своје тематско уземљење у једној од осам карактерних ситуација. Уз неколико (ненамерних?) реминисценција на Ерићеву музику, слушали смо задивљујући драмски ток који врви од духовитости, карикатуре, енергије, ведрине, гротеске, меланхолије, декаденције амбивалентних осећања, од ироније и носталгије; ток испресецан такође необичним и делотворним каденцама солисте (изврсни Слободан Герић) које се уклапају у тај карусел звучних слика и раскаланих усковитланих означитеља као његово енергетско пуњење. Она игра чији је Ерић био неприкосновени мајстор, овде је преузела музичко време својим раскошним естетским дејством.

Александар Седлар је замислио свој *Gera Concerto* као традиционалну троставачну форму од које смо овом приликом чули само други став (Слободан Герић), музику милозвучне лирике са стандардном оркестрацијом и еклектичким цитирањем Вагнерових акордских веза. Све то је већ одавно, и много делотворније, потрошио сентиментални Холивуд. Недовољно за коперникански обрт иронијског исмевања клишеа.

На крају концерта и укупне 34. међународне трибине композитора, зазвучала је композиција стара 43 године, *Off* за контрабас и 12 гудача Зорана Ерића. Солиста Зоран Марковић имао је другачију идеју од оне коју контрабасисти обично спроводе у овом једноставачном концерту, па је себи дозволио ‘распричане’ и развучене каденце где је циљ био постизање изузетне деликатности и виртуозитета интерпретације тамо где их остали солисти нису тражили, што је додало тромост оркестарском парту и отупело легендарне динамичне и енергичне, бритке репетитивне одсеке. Но, тако смо открили један другачији *Off*, где су комплементарни односи брзих и спорих одсека, тутија и

сола, енергије и стазиса, попустили пред екстраваганцијом једног аутентичног ауторитета.

* * *

*Одлуком Председништва УКС-а, од марта 1991, одлучено је да „у знак подршке захтевима студената и у знак протеста против репресије и неслободе сваке врсте, чланови Удружења не дозволе извођење своје музике у јавности, а посебно на радију и телевизији, све док се потпуно не испуне захтеви студената и док се не омогући потпуно слободно и непристрасно обавештавање јавности”.*²

Војводе и сердари, наши званични гиздави културтрегери задужени за егзорцизам у уметности и култури, сами су себе сместили међу маргинализаторе наше савремене уметничке музике. А она се осећа добро и усред друштвених неправди, утолико боље јер је превазишла њихове понижавајуће праксе.

Резиме

Међународна трибина композитора ове године није добила редовну подршку Министарства културе РС па је њен опстанак био доведен у питање. Погледи на ове околности су у тексту предочене изоштравањем следећих питања: Како је изгледала Трибина у условима претећег гашења и како су организатори одговорили на ту реалну претњу? Какви су били концерти на којима су изведена дела која су прошла селекцију Татјане Милошевић Мијановић и да ли смо и ове године чули неколико изванредних остварења српских композитора? Да ли је српска музика поново доказала да је јача од сваке институционалне репресије и тортуре?

---

² Записник са састанка Председништва УКС, 12. март 1991.